

म. ग्रं. सं. ठाणे

विषय काव्ये
सां. क्र. 232e

काव्ये

बंध

अंतरीचे

(काव्यसंग्रह)

REFBK-0022070

श्री. मा. बा. जोशी

सौ. मनोरमा जोशी

पहिली आवृत्ती—

१२ एप्रिल १९७५ (गुढीपाडवा)

दुसरी आवृत्ती—

(सुधारून वाढविलेली)

२० मार्च १९७७ (गुढीपाडवा)

प्रकाशक—

म्हा. ध्या. जोशी

प्रकाश प्रकाशन

११०५, शुक्ल सदन, मेनरोड, नासिक

मुद्रक—

मंगलकण्ठ शंकर काव्साव

विकास मुद्रणालय, शनिचौक, पंचवटी, नासिक-३

पृष्ठसंख्या— ६०

किंमत — पाच रुपये

वि. क्र.
232

22000
96100
श्री

मातृ - स्मृतीस

REFBK-0022070

REFBK-0022070

शुभेच्छा !

श्री. जोशी आणि सौ. जोशी हे दांपत्य आपल्या अंतरीचे काव्यबंध या छोट्या संग्रहाच्याद्वारा वाचकांना सादर करीत आहे. श्री. जोशी यांनी सरकारी नोकरीत एक कर्तव्यदक्ष आणि सरळ रस्त्याने जाणारा अधिकारी म्हणून लौकिक मिळवला आणि आपल्या स्नेहशीलपत्नीच्या सहाय्याने प्रपंचही नेटका केला. श्री. जोशी हे समाधानी मनाने आता नोकरीतून निवृत्त झाले आहेत. 'सज्जनांच्या जीवनाला वेदनेचा शाप का?' असा प्रश्न मनात निर्माण करणारे काही तापदायक अनुभव या दांपत्याला आलेले असणारच.

दिव्याचा प्रकाश मिळविताना दिव्याचा दाहही केव्हा सहन करावा लागतो. पण या अनुभवामुळे जोशी पतिपत्नीची सुजनता खचली नाही किंवा स्वीकृत जीवनमृत्यांदरील त्यांचा विश्वासही ढळला नाही. या समाधानी, सौजन्यशील वृत्तीचे प्रतिबिंब उभयतांच्या या सरळ, साध्याभोळ्या कवितेत पडलेले आहे. प्रौढवयात त्यांना कवितेची ओळख झाली आणि तिच्यावर त्यांचे अपत्यवत् प्रेम जडले. किंबहुना डोळ्यासमोर चितारलेल्या 'घरकुला' च्या सुन्दर स्वप्ना मध्ये जी रिती जागा दैवानं निर्माण केली ती भरून काढण्यासाठी कविता त्यांना सहाय्य करू लागली.

ही कविता अशी आत्मरंजनासाठी, सांत्वनासाठी, भोवतालच्या परिसरापर्यंत मनोगत पोचविण्यासाठी अवतरलेली. तिने निर्मात्याला समाधान दिले हेच महत्त्वाचे. गौरीपुढे हौसेने गाणाऱ्या महिलेच्या गाण्याला रागदारीच्या कठोर कसोट्या लावणे बरोबर नाही. तरीदेखील या संग्रहांतील घरकूल, आम्ही वेडे, जीवन संगीत, सज्जनांच्या जीवनाला, आई, मातृस्मृती, अभागी यांसारख्या कित्येक कविता वाचकांच्या मनात सहानुभवाची तार छेडतील यात शंका नाही. या प्रेमळ दांपत्याचे मागणे 'लई' नाही. त्यांच्या अंगणात फुललेल्या या फुलांचा सुगंध त्यांना लाभला तसा आणखी काही वाचक मित्रांना लाभो—एवढेच

ही त्यांची अपेक्षा पुरी होवो !

ही माझी शुभेच्छा— एक मित्र म्हणून.

पि. वा. शिर्वाडकर
(कुसुमाग्रज)

साहित्यिक म्हणतात...

तुम्हा पति-पत्नीची पद्यरचनेत गती आहे. व आपली सुखदुःखे तुम्ही मोकळेपणाने या संग्रहात प्रगट केली आहेत. परम गहन असा सेवा धर्म काटेकोरपणाने आचरीत असतांना तुम्ही दोघांनी आपल्या मनाचा एक कोपरा जुन्या काळातल्या माजघराप्रमाणे या छंदाकरिता राखून ठेवलात याचं कौतुक वाटलं.

वि. स. र्वांडेकर

आकारानं छोटा पण गुणांनी मोठा असा हा संग्रह. आधुनिक काव्यापासून हे बन्ध अन्तरीचे खूपच अंतरावर आहेत. तांबे-गडकरी काळाशी आणि काव्याशी जुळेल असं काही रसायन यात आहे. त्याच्यावर झेपावणारे माझ्यासारखे रसिक भूंग अनेक असतील. त्यांना रमा-माधवांची कविता आनन्द देईल.

वि. मा. व्ही. पटवर्धन

“ स्नेह जाणे स्नेहभाषा आपुली ” अशी ही स्नेहशीलता मनोरमा-माधव ह्यांच्या अंगी दिसून येते. साध्या आणि सरळ भाषेत ह्या कवि, कवयित्रीने आपली मनोगते सांगितली आहेत. जीवनाची अर्धी अधिक वाटचाल केल्यानंतर ह्या काव्यप्रपंचाचा आरंभ आहे. साधनेने तो अखेरी साध्य व्हावा.

सोपानदेव चौधरी

आपली कविता आज जे वळण प्रचलित आहे त्यापेक्षा जुन्याकडे अधिक कललेली आहे. अर्थात त्यात वाईट असे काही नाही. आपल्या प्रकृतिप्रमाणेच आपण लेखन करतो. आपला प्रयत्न त्या दृष्टीने अत्यंत प्रामाणिक आहे. आपणास मी सुयश चिंतीतो.

वा. ल. फुलकराणी

आपली अभिरुची, आयुष्याकडे पाहण्याची प्रसन्नवृत्ती, जीवनमूल्यां-वरील श्रद्धा इ. विशेषांचे सुबोध चित्र या कवितात उमटले आहे. आपली उभयतांची कविता आपल्या जीवनातील एक निर्मळ शांतिस्थान होऊन राहिली आहे. यातच तिचे सार्थक आहे

ॐ अ. नि०कुम्भ

तुम्हा उभयतांच्या कवितेत कौटुंबिक जिव्हाळा ओथंबलेला आहे. तुमच्या कवितेचे स्वरूप साधे पण सुन्दर आहे. तुम्ही फार प्रांजळ वृत्तीने लिहिता. भावनेचे उत्कटत्व आणि सरलत्व चांगल्याप्रकारे व्यक्त झाले आहे. शब्द योजनाही ठीक आहे.

सूर्य०कांत र्वाडे०कब

काव्यसंग्रह तसा छोटासाच असला तरी काही काळ रसिकाला अंत-मुख करण्याचे आणि काव्यानंद देण्याचे सामर्थ्य त्यात खचितच आहे. स्वतःचे दुःख विसरण्यासाठी, आत्मरंजनासाठी माणूस आपल्या अंगणात फुलबाग लावतो, परंतु त्या बागेतील फुलांच्या दर्शनाने आणि दरवळणाऱ्या सुगंधाने रस्त्यावरून जाणाऱ्या पांथस्थाच्या मनालाही आल्हाद मिळतो. तसाच आल्हाद ह्या काव्यसंग्रहाने रसिकांना मिळेल यात शंका नाही.

अ. वा. पटी

आपण नुसते जीवन काव्यमय केले नाही, तर काव्यातही जीवनाला महत्वाचे स्थान दिले आहे. यातच त्याच्या सफलतेचे रहस्य आहे. आपली काव्यरचना गेय व प्रासादिक आहे. आपल्या काव्याचा नेटकेपणा लक्ष वेधून घेतो. आपले उभयतांचे प्रयत्न कौतुकास्पद आहेत.

म. शं. किलो०कब

सश्रद्ध मनाने घेतलेल्या अनुभूतीचे दर्शन घडविणारे सदरचे काव्य रसिक मनाला देवघरात तेवत ठेवलेल्या नंदादीपाप्रमाणे भासेल. जोशी दापत्याने जे अनुभवले ते साध्या सोप्या शब्दात काव्यातून गुंफले आहे. त्यांच्या कविता अनेकांना निश्चितच आवडतील.

योगेश्वर अभय०कब

कृतज्ञता

“ हे बन्ध अन्तरीचे ” या आम्हा उभयतांच्या काव्यसंग्रहाची द्वितीय आवृत्ती रसिक वाचकांचे हाती देतांना आम्हाला अतिशय आनंद होत आहे. अल्पावधितच द्वितीय आवृत्ती काढण्याचा रसिकांनी योग आणून दिला, त्या बदल त्यांना आम्ही धन्यवाद देत आहोत. अतिशय साशंकतेने आणि नम्रतेने प्रथमावृत्तिचा प्रयत्न आम्ही आपणापुढे ठेवला होता. सर्वसामान्यांच्या सुखदुःखाबद्दलच्या आणि कवितेतील अनुभूति ही कविचीच अनुभूति या सूत्राचा आधार घेऊन लिहिल्या गेलेल्या या कविता रसिक वाचकांना आवडतील असा विश्वासही प्रगट केला होता. त्याला चांगला प्रतिसाद मिळाल्यानेच सुधारून वाढविलेली ही दुसरी आवृत्ती रसिकांचे सेवेला सादर करणे शक्य होत आहे.

कविश्रेष्ठ कुसुमाग्रजांचे हार्दिक मार्गदर्शन व प्रेरणा याही संग्रहाला लाभली नसती, तर ही द्वितीय आवृत्ती निघणे केवळ अशक्य होते. त्यांची आपुलकी आणि जिवाळा याला तोड नाही. आम्ही त्यांचे सदैव ऋणी आहोत.

अनेक ज्येष्ठ श्रेष्ठ साहित्यिकांनी शुभेच्छा दिलेल्या आहेत. त्यांचे ऋण शब्दातीत आहे. आम्ही त्यांचे कृतज्ञ आहोत.

आमचे ज्येष्ठ कविमित्र श्री. कोचरगावकर वकील, कविमित्र श्री. योगेश्वर अभ्यंकर तसेच श्री. रत्नाकर गुजराथी, सौ. अनुराधा औरंगाबादकर यांचे सततचे प्रोत्साहन आणि आपुलकीने केलेले सहाय्य याचाही उल्लेख करणे आवश्यक आहे. आम्ही त्यांचे आभारी आहोत

सदरह काव्यसंग्रहात एकूण ५० कविता संग्रहित आहेत. त्यापैकी पहिल्या आवृत्तीतील सौ. मनोरमा जोशी यांच्या १ ते २१ व श्री. मा. बा. जोशी यांच्या २२ ते ३२ या कविता तशाच ठेवल्या असून पुढील कवितांपैकी ३३ ते ४४ या सौ. जोशी व ४५ ते ५० या श्री. जोशी यांच्या आहेत.

प्रथम आवृत्तीचे रसिकांनी मुक्त मनाने जसे स्वागत केले, तसेच या द्वितीय आवृत्तीचे होईल असा विश्वास वाटतो.

ज्या जगन्नियंत्याच्या प्रेरणेने ही द्वितीय आवृत्ती काढण्याचा संकल्प पूर्ण झाला, त्यांचेपुढे विनम्रभावे नतमस्तक होऊन आम्ही आपली अनुज्ञा घेतो.

माधव बाळकृष्ण जोशी

सौ. मनोरमा माधव जोशी

अनुक्रमणिका

कवयित्री - सौ. मनोरमा माधव जोशी

- १) हे ईश्वरा करूणाघना २) ब्रीद ३) माझ्या भारत मातेचा
 ४) छत्रपति शिवराया ५) सज्जनांच्या जीवनाला ६) नच श्लेष
 अलंकार ७) घरकुल ८) कविवर्य भा रा, तांवे यांचे स्मृतिस
 ९) अंतरीच्या बंधनांनी १०) जीवन-संगीत ११) हे बंध रेशमाचे
 १२) रेशमी नाजुक धागा १३) आली माहेरवाशीण १४) नरसोबा-
 वाडीचे दत्तस्थान बघुन १५) पादचारी १६) पति गेले ग कोल्हापुरी
 १७) आम्ही वेडे १८) आई १९) बाळा उतराई होऊ कशी
 २०) कृष्ण-महिमा २१) आजीची गोष्ट ३३) आंतरराष्ट्रीय महिला
 वर्ष ३४) प्रेरक शक्ती ३५) स्पर्श ३६) वेडेमन ३७) पाठवणी
 ३८) दुष्काळी जीवन ३९) गुन्हेगार ४०) मी आज पोरका होत
 ४१) प्रयाग संगम बघुन ४२) मला वाटते ४३) मागणे ते मागतांना
 ४४) जीवन प्रवास

काव - माधव बालकृष्ण जोशी

- २२) मातृ-स्मृति २३) हे बंध अंतरीचे २४) पावन क्षेत्र
 २५) जनसेवा २६) धन्य धन्य शिवाजीराजा २७) अभागी
 २८) गाई यशाची गाथा २९) वियोग ३०) ध्येयमार्ग स्वीकरी
 ३१) रांगोळी बघून ३२) अमुचा राम राम घ्यावा ४५) जीवन
 म्हणजे ४६) सहधर्मचारिणीस ४७) सासु-स्मृति ४८) संक्रमण
 ४९) कविश्रेष्ठा ५०) प्रिय रसिका

हे ईश्वरो करुणाघना

हे ईश्वरा करुणाघना
जाणोनिया मम भावना
सर्वांतरी प्रभु राम तो
झाली कृपा तुमची जरी

वैदेहिच्या प्राणेश्वरा
दंडोनि असुरा भूवरी
नामे रघूकुल भूषणा

एकबाणी ऐकवचनी
ब्रीद राखी ते अलौकिक
केले तुवा जन पालना

श्री राघवा रघुनंदना
द्यावे तुवा मज दर्शना
भक्ता हृदी नित राहतो
नाही उणें मग जीवना

अभय देसी मुनिवरा
सुराज्य आणिले श्रीवरा
केले कृतिने सार्थ ना

ऐकपत्नी श्रीरघुनाथा
भक्तवत्सल दीननाथा
भरताग्रजा रघुनंदना

ब्रीद

ओठी सदा असावे
श्रवणात नित्य यावे
तुझिया कृपाबलाने
आहेस रोमरंध्री
अज्ञान घालवोनी
माया तुझी बघोनी
तू जरिही मंदिरात
परि पाठिशी उभा तू
ये त्वरित देवराया
हे नेत्र अधिर झाले

देवा तुझेच नाम
तव स्तोत्र गूणगान
ही हालचाल चाले
आम्हास नाही कळले
ज्ञानी सुबुद्ध करिसी
विस्मीत मी मनासी
अससी विटेवरीही
मज जाणवे सदाही
ब्रीदास चालवाया
मूर्ति तुझी पहाया

माझ्या भारत मातेचा

माझ्या भारत मातेचा	आहे मला अभिमान
तिनेच दिले मला	संस्कृतीचे वरदान
याच भूमीत जन्मला	एक दानशूर कर्ण
मत्स्यनेत्रास भेदिले	पार्थे जिंकोनीया पण
प्राणपणाने लढली	इथे शूर झाशीवाली
पद्मिनीच्या जोहाराने	काया शत्रुची थरथरली
युगपुरुष अलौकिक	शिवराय छत्रपति
अेकनिष्ठ मावळ्यांचे	शौर्य धैर्य वर्णू किती
देश आमुचा पावन	सरिता ही गंगामाई
बुद्धी चातुर्याची खाण	माता आदर्श जिजाई
संतश्रेष्ठ थोर थोर	येथे होऊनिया गेले
देशभक्त क्रांतीवीर	राष्ट्रासाठीही झटले
मर्यादा पुरुषोत्तम	वाल्मिकीने वर्णयिला
धर्मग्रंथ भगवद्गीता	कृष्णमुखे प्रकटला
स्वराज्यात वाढो नित्य	माझ्या देशाची या शान
वाणी सदैव आमुची	गावो राष्ट्र - गुणगान

छत्रपती शिवराय

अलौकिक युगपुरुष झाले
सुपुत्र ऐसा जिने घडविला

जिवावरीही उदार झाले
बलिष्ठ शत्रू जिकुनी त्यांनी
प्रजाहितास्तव नित्य झटे

राजनीतिहि निपुण असोनी
निर्भयतेला सदैव वरुनी
शिवप्रभूला भाग्ये लाभे

शूर - वीर अन मुत्सद्दीही
प्राणघातकी संकट येता

शहाजी-सुत हा साहस करुनी यशस्वितेचे योजी उपाय

छत्रपती शिवराय
धन्य जिजाई माझ

अेकनिष्ठ मावळे
स्वराज्य स्थापिघले
तो सत्यवादी शिवराय

निःस्पृहता ती न्यायदानी
मातृआज्ञा श्रेष्ठ मानुनी
रामदास गुरुराय

रसिकता परि मनी वसे ही
धैर्यनिही न डगमगता

सज्जनांच्या जीवनाला

सज्जनांच्या जीवनाला	वेदनांचा शाप कां ?
दुर्गुणांच्या वर्तनाला	तो तुझा उःशाप का ?
दीनता ही लीनता ही	लाजवीते का तुला ?
आसुरी उद्दाम होणें	आवडे कां हे तुला ?
वाटते वेड्या मनाला	मजवरी अन्याय का ?
कर्म अमुचे भोगण्याला	लाभला हा जन्म ना
कर्मयोगी होऊनीया	संपवावे नियम ना
अंतरी नैराश्य दाटे	वाटते संपेल कां ?
आळवावे आठवावे	नित्य नैमित्तिक तुला
साथ नाही इंद्रियांची	शल्य हे बोचे मला
सत्कृपा व्हावी तुझी ही	आस पुरी होईल कां?

नच श्लेष अलंकार

नच श्लेष अलंकार
ते वृत्त छंद यातिल
परि एक शब्द येतो
काव्यात गुंफताना
अंसीच एक स्फुरली
जी अकताच होई
भांडार जै खुले तै
आणि अनुभूतिने

उपमा नसे नि ओवी
कळते मला न काही
सामर्थ्य घेऊनीही
जणु कोंदणी हिराही
कविता कवीस साधी
जागृत ती समाधी
आकार शब्द घेती
रसिका मनास भिडती

घरकुल

आहे मनात माझ्या	घरकुल छान एक
आम्ही असूनि दोषे	अन् तान्हूलेहि एक
अधि दर्शनी असेल	छोटी गणेश मूर्ति
त्या मूर्तिच्या प्रभेने	उजळूनि जात भिती
असुनी विहीर छोटी	परसांत पारिजात
ती कृष्ण तुळस शोभे	वाटे कसे प्रशांत
नाही दिवाणखाना	साधी प्रसन्न खोली
जय राम कृष्ण हरि	नादे भरुनि गेली
माता पिता नि बंधू	भगिनी नि आप्त येती
सासू श्वशूर आदि	गेहास भूषविति
हा बाळराज खेळे	मांडूनि खेळ दारी
त्याचे विमान घेई	त्या अंगणी भरारी
टाळ्या पिटीत धावे	छोटा विमानतज्ञ
आई पहा — पहा ना	माझे उडे विमान
मम नेत्रि स्वप्न तरळे	येई भविष्यकाळ
हो तज्ञ राष्ट्रहीता	दीर्घायु होई बाळ

१५

कविवर्य भा. रा. तांबे यांचे स्मृतीस

१९५३

१९५३

१९५३

१९५३

१९५३

१९५३

१९५३

१९५३

त्या काली असाही
कीं नमिले ज्याने

कवी होउनी गेला
मावळत्या भानुला

जरी अपार श्रद्धा
गाईली गीतांतून

होती ईशावरती
प्रेमाची ही महती

नववधू लाजरी
अन पत्नी वियोगी

पुत्रवियोगी माता
पुत्रा नुरली माता

किती विषय कथावे
शृंगार करुण रस

काव्य ही सुंदर सारे
चंद्र - चंद्रिका तारे

त्या रसिक वृत्तीने
आणि आदराने हा

रसास्वाद ही घेता
विनम्र होई माथा

अंतरीच्या बंधनांनी

अंतरीच्या बंधनांनी

बांधुनी मी घेतले ।

माप ओलांडून येता

कौतुकाने नाहले

भाग्यशाली जीवनी मी

सर्व कांही लाभले ।

सूरतालासहित गाणे

मैफलीचे रंगले

जीवन संगीत

जीवनाच्या संगिताला तू दिला ना सुरताल
म्हणूनीच माझ्या हाती मैफलीचा उषःकाल

सूर जुळला ताल जमला खंजीरी मधून डोकावी
मोदाचा हा क्षण समेचा सर्वांनी टाळी द्यावी

परि अचानक त्या विणेची झंकारत तार तुटावी
हाय, म्हणोनी सोडी उसासा कैसे दैवी मायाजाल

सरली मैफल गेले सारे उरलो आपण दोघे
तार आवळुनी पुन्हा जुळवुनी उत्साहाने छेडिली वेगे

त्या नादाताच भान हरपलो परि कर्तव्या सदैव जागे
जाणीव ठेवून नश्वरतेची ध्यानी आणला तो गोपाल

हे बंध रेशमाचे

नाते असे अतूट हे स्नेह बंधनाचे
धागे जुळूनी झाले हे बंध रेशमाचे

जरि वादळेहि झाली आल्या तुफान लाटा
परि तारु स्थिर राहे हे प्रेम संगमाचे

नव्हता दुवाही उरला परि ओढ अंतरीची
ठेवी सदैव भान कर्तव्य जागृतीचे

तो दूरचा किनारा मज गाठण्यास आता
सामर्थ्य गात्री राहो ईप्सीत हे मनिचे

ईशास प्रार्थना ही नित साथही रहावी
ओठात नित्य यावे ते नाम ईश्वराचे

रेशमी नाजूक धागा

रेशमी नाजूक धागा मनगटावर बांधियेला
बंधु माझा पाठिराखा मजसि भाग्ये लाभलेला
बंधु भगिनी प्रेम ऐसे ना कशाची तोड त्याला
बोट हरिचे कापले अन् जीवही व्याकूळ झाला
रेशमी हा एक तंतू मानलेले निर्मी नाते
पौर्णिमा वर्षा ऋतूची भगिनीला ही मोद देते

आली माहेरवाशीण

आली माहेरवाशीण ताई माझी भाग्यवान
 श्रांब तिथेंच दारांत उतरते लिंब-लोण
 येती धावत भाचरे झणि माझ्या पाठोपाठ
 मोद भरला दिसतो नेत्री त्यांच्या काठोकाठ
 सान बाळाला घेण्यास उतावीळ होती भारी
 आणि साखर पाप्यांच्या किती झडतात फैरी
 लगबगीने बाहेरी येती दादा नि वहिनी
 बाबा म्हणती 'गोकुळ' अवतरले अंगणी
 जरी प्रेमाचे स्वागत होई ताईचे माहेरी
 परि मधुनच तिच्या गोड हुरहूर उरो

नरसोबावाडीचे दत्तस्थान बघुन

दत्ताचे हे स्थान प्रशांत प्रसन्न
होऊनिया लीन वंदिले चरण

कृष्णा पंचगंगा
झालासे संगम
दर्शनी आनंद सुखावले मन

पतीत तारिले
भक्त उद्धरीले
करोनी कल्याण दिले जीवदान

स्वयंभू पादुका
मूर्ति दिसे डोळा
पुजेचा सोहळा बघा थोर सान

मागणे हे आता
पायी भगवंता
संसारी रमता लागो तुझे ध्यान

पादचारी

मी अेक पादचारी
ही वाहनेहि सारी

जातात ती पहाना
येता समीप कोणी

नाही दिशा तयांना
बाजूसहि चलाना

जातो अम्ही कडेने
नादातही तयांच्या

मग जागृतीहि येई
'धावा' कुणी म्हणे हो

सारे खरे परंतू
जो तो उतावळीत

होई कृतीही जेव्हा
निर्दोषही म्हणूनी

अैसेच रोज चाले
दे पंख देवराया

अपुल्या मनी विचारी
अति वेगवान भारी

डीलात नि त्वरेने
बघतात तुच्छतेने

केव्हां कशीहि जाती
आम्हास मात्र म्हणती

परि मागुनीहि येतो
कधि लोटुनीहि देती

मार्गसि त्याच वेळी
'पकडा' अशी आरोळी

होई कृती न काही
गेहास जावयाही

परि होतसे उगीर
अन्लागतो निकाल

काही नसे उपाय
नमिते तुझेच पाय

पति गेले ग कोल्हापुरी

पति गेले ग कोल्हापुरी सखे ग हरहर दाटे उरी
कांहीं सुचेना खाण रुचेना कामा धामान श्रमले जरी

सांगितले जपाव जीवाला
खुशालीचे पत्र लिहायला
आले दाराशी मी बघायला

गेला टपालवाला पुढच्या घरी, मी निराश झाले पुरी

निज नाही ग रात्रंदिन
मनि चिंता करी हैराण
युगासमान वाटे क्षण

परि धरोनी धीर मी अधीर मना आवरी

केली देवाचरणी विनवणी
ठेवी सुखांत माझे धनी

त्यांच्या कामात यश येऊनी

परतु दे सत्वर घरी युवराज स्वागता करी

आम्ही वेडे

आम्ही आहोत वेडे
या शाहण्या जगात

ठावे असे आम्हाला
मग राहणे कशाला ?

हा ही खुळा विचार
परि मोह बंधनांनी

स्पर्शून हृदयी गेला
हा जीव बांधलेला

या शाहण्या जगाची
प्रीती असे तयांची

रीती अगीच न्यारी
स्वार्थात भारलेली

रुचणार नाहि त्यांना
मग काय त्यांनि घ्यावे

त्यागातली कसोटी
ते रामनाम ओठी ?

वेडे अम्ही म्हणूनी
कौतुकही अम्हाला

ठरतीच हे शहाणे
असे अम्ही दिवाणे

आम्ही जरीहि वेडे
व्यवहार नाहि कांही

सारे कळे अम्हाला
परि धोरणे अम्हाला

आम्हास एक ठावे
यशवंत थोर जगति

राहो सुखांत सारी
मिळवोत कीर्ति भारी

आई

कानांत साद घुमते अजुनी हि आई आई
आणि क्षणैक मूर्ती नेत्रासमोर येई

होता गतस्मृति ती व्याकूळ जीव होई
सोडूनि बाळ गेला दुःखात लोटूनीही

कांही कळे न मजला अपराध काय झाला
घडला गुन्हा न काही शिक्षा परी मला ही

किति मानसी मनीषा त्या थोर बांधियेल्या
परि आज त्या अखेरी साऱ्याच फोल झाल्या

मारील कोण हांक आई म्हणोनि मजसी
नाहीच कां नशीबी ही हांक अकणेही ?

वेडीच अेक आशा येईल बाळ माझा
घे गोल गोल पापा रडतेस ग ! कशाला

हे स्वप्न सत्य ठरु दे वाटे असे मनी ही
वेडीच एक माता विनवीत ईशपायी

बाळा उतराई होऊ कशी

बाळा उतराई होऊ कशी
 तुझ्यामुळे मी झाले माता समाधान मजसी
 केले असते लालन पालन
 तसे देऊनी उच्चही शिक्षण
 कलागुणांना वाव हो देऊन
 होती मनीषा मम मानसी उतराई होऊ कशी
 तुझे पितार्जी भारी प्रेमळ
 स्वभाव त्यांचा आहे निर्मळ
 दुर्दैवाने अमुच्या केवळ
 निराशा आली अशी उतराई होऊ कशी
 असे गृहाचा तू कुलदीपक
 सान थोरही करिती कौतुक
 हर्ष जाहला तो आत्यंतिक
 परि काळाने डाव साधिला नेऊनि त्या दिवशी
 पदरी आली घोर वंचना
 कुणा कथावी वृथा वेदना
 कर्मयोग ही जगतो जाणा
 शत्रुलाही दुःख असे हे देऊ नको हृषिकेषी

कृष्ण-मीहिमा

रामकृष्ण हरी मुकुंदा मुरारी
श्रीरंगा श्रीहरी देवा नारायणा

विश्वाच्या चालका तुम्ही दयाघना
गळा वैजयंती माधवा मोहना

कंस वधोनिया वारिले भयाते
देवकी नंदना रुक्मीणी रमणा

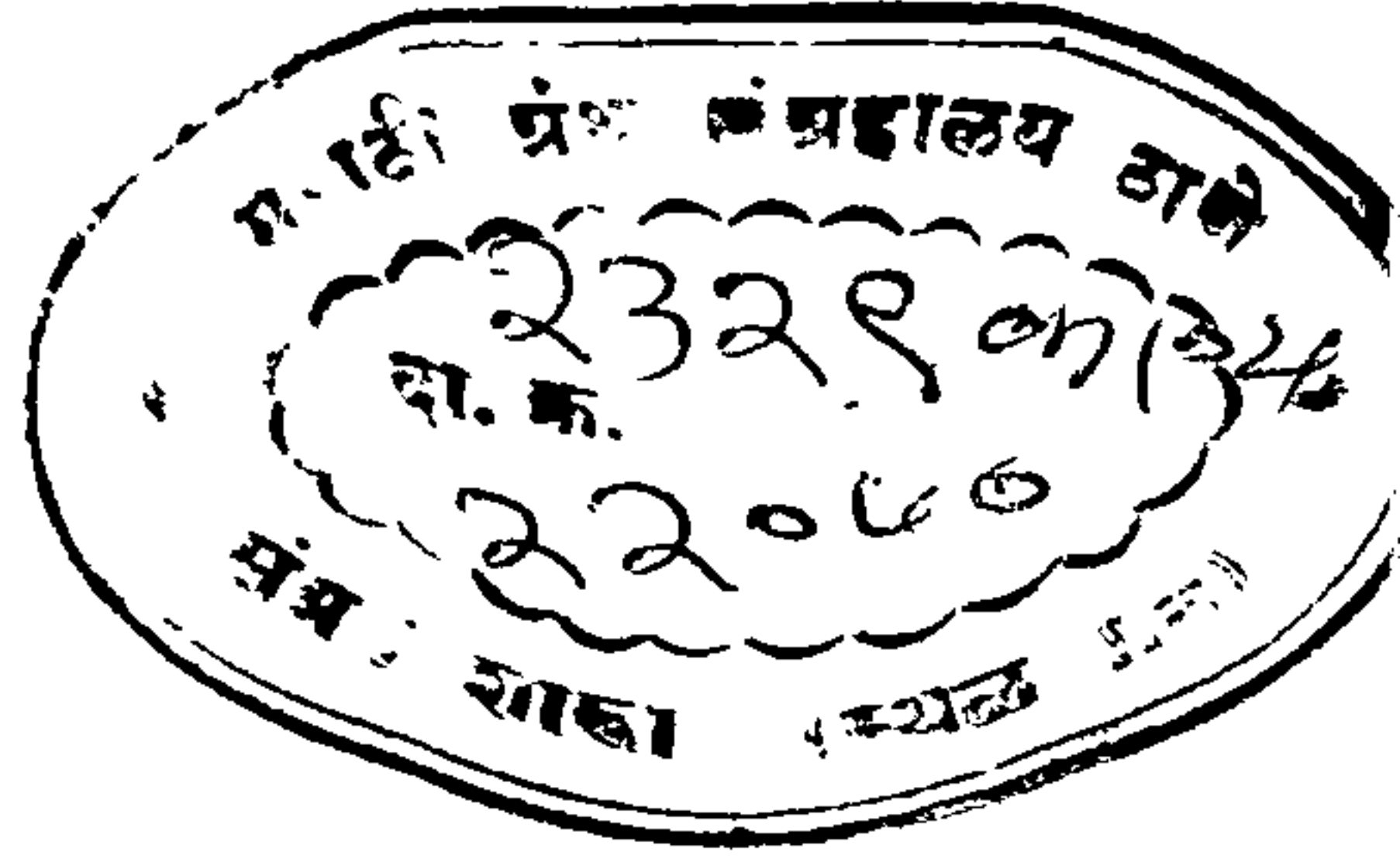
द्रौपदीचा बंधु सुदामाचा सखा
भक्त पाठीराखा कृष्ण भगवान

दुष्टांचा संहार पतीत उद्धार
सोडविल्या नारी केले ते पालना

विश्वरूप दावी भक्त अर्जुनाला
सारथ्य करोनी आणी जयश्रीला

किती गूण वर्णू अलौकीक रूप
अच्युता अनंता वंदिते चरणा

आजीची गोष्ट

आजीची गोष्ट घुमते कानी
 अेक होता राजा न अेक होती राणी
 अेक होता राजा न अेक होती राणी
 गोष्टीची तन्हा ही झाली पुराणी
 आता नाही राजा आणि नाही राणी
 जनतेचे राज्य हीच घोषवाणी
 पुर्वी होत्या घरोघरी चुली मातीच्या
 हल्ली आहेत किचनमध्ये शेंगड्या गॅसच्या
 हल्लीच्या माणसांना उसंत नसते
 त्यांच्यामागे सदाच धावपळ असते
 पुर्वीच्या आजीला काकड्याची घाई
 हल्लीच्या आजीला डब्याची घाई
 घाईच्या ह्या जीवनात खूप प्रकार असतात
 बस लोकल टॅक्सी विमाने धावतात
 सम्य मोर्चे लाठीमार गोळीबार अश्रुधूर
 त्यांना तोंड देतांना काळजीला येतो पुर

महागाई सतत असते तोंड 'आ' वासून
बजेट बसवतांना जीव जातो त्रासून
अशा या गोंधळात रामनाम येत नाही
संकटकाळी आठवतो म्हणतो धावून येई
संकटाच्या तन्हा वेगवेगळ्या असतात
त्यांच्याशी झुंजतांना माणसे वैतागतात
नित्याच्या गरजा नोकरी अन् घर हवे
सारे कसे मनासारखे व्हायला हवे
तसे मात्र होत नाही निराशा पदरी येते
देवाला दोष देऊन मन आक्रंदत राहते
आजी माळ जपते देवघरात बसून
विचारते देवाला बसला कां रुसुन
मागणे ती मागते सुखी ठेव सर्वांना
समृद्धीचे जीणे देऊन करी कृपादाना
पाठी येऊन मिठी घातली गळा आजीच्या
जीवनाचे सार्थक झाले वाटे मनि तिच्या
गोष्ट अँकायची नातवाला झाली घाई
आजीचे नेत्र पैलतीरी गोष्टीत मनच नाही

मातृ - स्मृति

कोण फिरविल गे पाठीवरुनि

मायेचा हात

कोण विचारील "बाळ आला कां ?"

संध्या समयास

अंगावरची तुझी घोंगडी देते

मजला ऊब

स्मृति तुझ्या त्या नित्य आणतील

मजलागी जाग

हे बन्ध अन्तरीचे

हे बंध अंतरीचे तुटता कधी तुटेना
धाग्यात एक धागा जुळला कधी कळेना
जव देखिले तुला गे हुरहुर लागी जीवा
माझाच मी न राही कळले मलाच तेव्हां
स्वर्गीय प्रीत फुलली मनमंदिरीच स्फुरली
सहवास तव घडावा ही एक आस उरली
हा दैवयोग जुळला अपुला विवाह झाला
मम पत्नी गे म्हणूनि सदनी प्रवेश केला
संसार रुपि रथ हा हाकू मिळून दोघे
लाभो सदैव वाटे आधार मज तुझा गे
ऋतुराज वसंत आला पानी मोहोर फुलला
चाहूल नव जिवाची लागे, आनंद झाला
काही उणे न मजला या जीवनी अता गे
लाभो सदाच साथ मम ध्येयपूर्तिला गे

पावन क्षेत्र

श्रीरामाच्या चरणस्पर्श पावन हे ग्राम
गोदा - अरुणा - सरस्वतीचा झालासे संगम

उभय तटावर शोभतात ती सुंदर देवालये
संस्कृत प्राकृत परराष्ट्रीयही भाषा विद्यालये

प्रसिध्द असती द्राक्ष मळेही दिसती मंडप छान
उद्योगाचे क्षेत्र वाढले झाली उंचही मान

कथा कीर्तने तशी प्रवचने तात्त्विक वादविवाद
कविमंडळे नाट्य प्रयोगही कधी मधी परिसंवाद

इथेच झाले शास्त्री पंडित अनेक क्रांतीवीर
इथे निपजले देशभक्तही वक्ते अन् शाहीर

इथे राहती कवी नि लेखक आणि नाटककार
गायन - वादन कलानृत्यही करिती ते साकार

चित्रकार कुणि चित्र चित्तारी घाटावर बसुनी
भवतालीचे भान नसे त्या अेकचित्त होऊनी

जनसेवा

संत महंत दामाजीपंत
मंगळवेढी दयावंत

दीन दुबळे सान थोर
मुक्त केले धान्य भांडार

नाही पाहिले स्वार्थाला
अंगीकारी मामवतेला

कान्होपात्रा चोखामेळा
भक्तीमार्ग दावी वेळोवेळा

कितीतरी ऐशी नांवे
जनता जनार्दनी भावे

देशसेवा ईश्वरसेवा
कलियुगी मंत्र व्हावा

कृपालोभ चित्ती ठेवा
करा जनतेची सेवा

धन्य धन्य शिवाजी राजा

धन्य धन्य शिवाजी राजा झटला ऽ प्रजाहित काजा

वाहिली शपथ मंदिरी

स्थापिन स्वराज्या परि

दुमदुमली ती रणभेरी

हरहर महादेव हो गर्जा झटला ऽ प्रजाहित काजा

जमविले मावळे शूर

घेऊनि भवानी तलवार

ठावे न कधी माघार

प्रेरणा देतसे जीजा झटला ऽ प्रजाहित काजा

सत्यनिष्ठ धीर अन् वीर

युगपुरुष जाहला थोर

जणु शिवाचाच अवतार

तज्ञ-सूज्ञ-न्यायी हा राजा झटला ऽ प्रजाहित काजा

जिकिले गड अवघड

पराक्रमासी नाही तोड

शक्ति-युक्ति-बुद्धी अजोड

फोडिला तिमिर दरवाजा झटला ऽ प्रजाहित काजा

राज्याभिषेक तो करविला

ध्वज-दिन साजरा केला

आनंदी आनंद जाहला

शंतवार नमन महाराजा झटला ऽ प्रजाहित काजा

अभागी

प्रभात झाली वाहु लागला सुखद पवन तो अहा
फटाकडे अन् फुलबाज्यांचे गोड दृश्य ते पहा
जो तो उठतो घाईमध्ये लागे कार्याला
एक बोलवी दुसऱ्याला हो घरी फराळाला
आनंदाने पक्षी गाती पाही तरुवरती
रविराजाचे जणू स्वागता सिद्ध बहू असती
सृष्टी देविने शालू हिरवा केला परिधान
पिवळे रंगित काठ तयांचे दिसताती छान
आनन्दाने झुळझुळ झुळझुळ झरे वाहतात
परन्तु अशा समयी कोणी होता दुःखात
हाय ! अभागी आपण, नाही भगिनी अपणाला
वाईट बहुतची वाटत होते घडीघडी त्याला
कष्टामध्ये दिवस काढला त्याने तो सगळा
सायंकाळी नदीतीरावर जाऊनिया बसला
बन्धू घालील ओवाळणि अजि आत्मभगिनीला
मनात येता अश्रू खळकन् डोळ्यातुनि पडला
अश्रू अविरत येउ लागले एकान्ती त्यास
बधू नये कोणीही अपणा वाटे चित्तास

गाई यशाची गाथा

कां असा निराश आणि क्रियाशून्य बा होसी
काय अन् कसे करु अशी खन्त मनी धरसी

ऊठ झडकरी कार्या लागी नव उत्साहाने
आळस झटकुनि करी प्रारम्भा कायावाचामने

घैर्य मानसी जोर मनगटी आणुनि लवलाही
सोडी भीती पाउल टाकी मार्ग पुढे पाही

दृष्टी टाकी तूं इतिहासी युवका स्फूर्ति घेई
स्वस्थ बैसणें माहित नसू दे लुगबग वेगे जाई

स्वराज्य आपुले सुराज्य करण्या कटीबद्ध होता
तुझ्याकडे आशेने बघते अपुली भारत माता

‘कर्मण्येवाधिकारस्ते’ सांगे भगवद्-गीता
वैफल्याचे भाव सोडुनी गाई यशाची गाथा

वियोग

प्रभूचा कोप हा झाला गुरुजीस घेउनी गेला
तुझी ही रिती कां ऐसी चांगल्या घेऊनि जाशी
अंध अन् पंगु किति असती सारे अन्नास्तव फिरती
नकोसा जीव ज्या होतो प्रभू त्या आयु बहु देतो
प्रयत्ने लावी गळफास ईश त्या देई ना यश
परंतु सज्जनाला या नेऊनि शिणविली काया
संगति नावडे आपणा आमुची फार दिवसांची
म्हणूनि सोडूनि गेला आम्हाला ईशलोकाला
जगी या भ्रष्टाचाराचा, पसारा माजला सारा
न्याय नीती नाही उरली विफलता कां मनी भरली?
टाळण्या सर्व ते गेला ठरवूनी स्वर्गभूमिला
आपुला आठव होतो शिष्यगण फार हळहळतो
“ जगी ज्या असती वस्तुजात नष्टता त्यास येणार ”
जगाच्या आदिपासोनी तत्त्व जे पुढे चालणार
परंतू दुःख मनि वाटे जेधवा स्मृती होई मजला
परमेशा शांती द्यावी मृताच्या अमर आत्म्याला

ध्येय मार्ग स्वीकरी

घेई भरारी वरी युवका ध्येय मार्ग स्वीकरी
 नवताहण्ये जीवन भरले
 रम्य बालपण तेही सरले
 राष्ट्रघटक मी हेहि उमगले
 मग चालु लाग सत्वरी युवका ध्येयमार्ग स्वीकरी
 मार्गी तव बहु कांटे असती
 “कांट्यामधुनी गुलाब येती”
 तत्त्व असे हे कसे विसरशी
 धैर्य मानसी धरी युवका ध्येयमार्ग स्वीकरी
 धोंडा मोठा खळगे खांचा
 लेश नसे जरि पथि सौख्याचा
 धडा परंतु करो मनाचा
 लंघण्यास पथ करि तयारी युवका ध्येयमार्ग स्वीकरी
 दिसू लागल्या संकट सरिता
 तरुनी जाई न डगमगता
 असल्या कामी दावि निपुणता
 तुज अपयश आले जरी युवका ध्येयमार्ग स्वीकरी

हे बघ आले यशोमंदिर
मार्ग चालूनि दमशी फार
घेई विसावा मानि आभार
परमेशाचे मनि सत्वरि युवका ध्येयमार्ग स्वीकरी

नवे नवे ते शोध लागती
ध्येयास्तव आत्माहुति देती
उद्दिष्टाला चिटकुनि बसती
नांव तयांचे गाजत राही परि, युवका ध्येयमार्ग
स्वीकरी

रांगोळी बघून

शिवरायाचे चरित्र ग्रथिले रांगोळी मधुनि
प्रसंग बहुविध साकारीले विविध रंग भरुनि
आनंदाने मन बहु धाले रम्य भाव बघुनि
अमरपुरीच्या बालचमूचे कौतुक वाटे मनी

आमुचां राम राम घ्यावा
 आम्हा प्रेमे निरोप द्यावा आमुचा राम राम घ्यावा
 अडिच तपे जी सेवा केली
 गोड मानुनि तुम्ही घेतली
 कधी न्यूनता नाहि भासली
 नाहि कुणाचा केला हेवा अमुचा राम राम घ्यावा
 अनेक गांवे अनेक खेडी
 फिरण्यांत मानिली गोडी
 संधी लाभली परि जी थोडी
 अनुभव गाठी नित्य नवा अमुचा राम राम घ्यावा
 प्रेम दिले मज अति जनतेन
 साक्ष देतसे मम अंतरमन
 उतराई मी कसा होईन
 संधि मिळावी करण्या सेवा अमुचा राम राम घ्यावा
 दिवस आजचा संक्रमणाचा
 दावि मार्गजो उत्क्रांतिचा
 सेवा क्षण हा कृतार्थतेचा
 आपुलकी अन् निष्ठा ठेवा अमुचा राम राम घ्यावा
 समाधान बहु माझे चित्ति
 जरी घेतसे अजि निवृत्ती
 सहकारावरी माझी भक्ती
 समृद्धीचा आहे ठेवा अमुचा राम राम घ्यावा
 मजकरवि अन्याय जाहला
 अधिक उणें बोललो कुणाला
 उदार होऊनि करा क्षमेला
 निवृत्तीतही साधिन सेवा अमुचा राम राम घ्यावा

आंतरराष्ट्रीय महिला वर्ष

हे आंतरराष्ट्रीय महिला वर्ष

साजरे कराया मनी होतसे हर्ष

आदर्श जाहल्या महिला अमुचे देशी

देणार नाही मी हाति शत्रूच्या झांशी

प्रत्यक्ष कृतीने दावी ती शत्रूला

रणचंडी जेव्हां होते नाजूक अबला

ती माय जिजाई झाली शिवरायांची

अन् सून अहिल्या होती होळकरांची

त्या स्मृती नयांच्या स्फूर्ति अम्हा देतील

अन् उत्कषचि पुढती पडे पाऊल

हा आहे अमुचा भारत देश महान

भारती - संकृति असे अम्हा अभिमान

जरी युगात आजच्या गरज जाहिरातीची

स्त्री देह प्रदर्शन खंत आमुच्या मनिची

आकर्षक होण्या चित्र असावे त्यात

प्रतिबिंब दिसावे सोज्वळतेचे त्यात

नव विचार धारा महिला वर्षी आणू

स्त्री-मने- जागृती कर्तव्य आमुचे मानू

प्रेरक शक्ति

कधी होतसे प्रेरक शक्ति जीवन मार्गाची
उपभोगाची नाही केवळ जननी वीरांची

उदात्ततेची सोशिकतेची मांगल्याची ही मूर्ति
विपत्तीतुनी पार पडाय़ा देते तुजिया स्फूर्ति

विविध समयिचे किती दाखले स्त्री कर्तुत्वाचे
बीज होऊनी लखलखणारी चमकोनी जाते

संस्कृति प्रीति शांति शक्ति विविध रूपे असती
गृहस्वामिनी जरि असली तरी राष्ट्राची प्रीति

निष्ठा ठेवुनि कर्तव्यावरि राखोनि समता
सेवाभावी वृत्ति असूनि अंतरि नित ममता

स्त्री ही केवळ नाही अबला दासी नच देवता
जीवन सार्थक करणारी ती तेजस्वी सरिता

स्पर्श

तो स्पर्श सहज झाला
परि वाटले मनाला
नाते युगा युगाचे
सांगून मजसि गेला
ना भेट लोचनांची
खाणा खुणा न कांही
आधीच नाही ठरला
संकेत भेटीचाही
होते स्मृति ही जेव्हां
ती मोहवी मनाला
आशेवरीच पुढच्या
मी बांधिते मनोरा
मी बांधिते मनोरा

वेडे-मन

वेडावल्या मनाला

समजूत ना कशी ती

कर्तव्य जागृतीने

धरिलाच धीर चित्ती

नैराश्य दाटुनी ये

आशा परि दुणावे

होईल सर्व कांही

जे वाटतेच व्हावे

ही भावनाच ठेवी

सारोनि दूर भीती

येता मनि विचार

हो उल्हासीत वृत्ति

पाठवणी

जनक जननिचे आशिष घेउनि
दुहिता निघते पतिसदनी
कन्याधन हे हो परक्याचे
कुलद्वय जोडी स्नेहबंधनी
हुरहुर जरिहि मातेच्या मनी
आनंदाश्रू येति लोचनी
विरह सुतेचा आज होतसे
समाधान परि वदनि विलसे
कृतार्थतेचा क्षण मोदाचा
जीवन लाभे भाग्यवतीचा
लेक लाडकी सुलक्षणाही
नव्या युगाची युगंधराही
सौख्य संपदा समृद्धीने
जीवन वेल तिची बहरावी

दुष्काळी जीवन

दुष्काळी जीवन
 अस्थिरता सारी
 परि गाढ श्रद्धा
 ठेवी कामावरी
 कोणी एक दाता
 देई अल्पदान
 नको म्हणे माझा
 जागा स्वाभिमान
 फुका नको आम्हा
 गाळु जेव्हा घाम
 काम केल्यावरी
 रोख ठोक दाम
 दयाघना तुम्ही
 असे कां कोपला?
 मानसी संदेह
 आज हा दाटला
 करा प्रभो कृपा
 पडो द्या पर्जन्य
 होईल सुकाळ
 समृद्ध जीवन

गुन्हेगार

कोठे होतो कोठे आलो
 जीवघेण्या अकांतात
 ह्या भीषण दुष्काळात
 कसा नि कोण ओळखणार
 काळ्या बाजाराने कोणी
 आमचे कुटूंबीय मात्र
 ती तडफड नाही बघवली
 गुन्हेगार ठरलो तरी त्यांची
 ठरलो गुन्हेगार कायमचा
 पुन्हा असे नाही होणार
 संधी एकदा द्यावी
 थोडी दया दाखवा
 गुन्हेगार मी घडला असेल
 समाज पुरुषा क्षमा करी वा

कोठे जाणार जीवन नौका
 सुरु होते प्रश्न मालिका
 कोण साव कोण तस्कर
 घेऊन पुराव्याचा आधार
 घान्याचे कोठार भरतात
 भुकेने तडफडत असतात
 म्हणून छोटीशी घडली चूक
 भागवली अर्धी मुर्धी भूक
 त्याचे मला दुःख पाही
 याची मी देतो ग्वाही
 दावाया प्रामाणिकपणा
 वितवितो पुनः पुन्हा
 कधी एकदा गुन्हा
 कुशीत घेई पुन्हा

मी आज पोरका होत

हे हृदय होई व्यथित मी आज पोरका होत

मम माता सोडुनि गेली

दुःखाश्रु ओघळे गाली

परि शुश्रुषा मज घडली

हे समाधान मज नित्य मी आज पोरका होत

मजसाठी कष्ट बहु केले

मायेने मज वाढविले

देहाचे सार्थक झाले

वात्सल्य सदा हृदयात मी आज पोरका होत

प्रार्थना हीच ईशाला

चिरशांती लाभो तिजला

तव आशिर्वाद अम्हाला

ठेवतील नित्य सुखात मी आज पोरका होत

प्रयाग-संगम बधून

गंगा-यमुना सरस्वतीचा संगम बधुनी मोद मनी
परस्पराते हितगुज करिति हेवा वाटे जरी मनी

निसर्ग सौंदर्यति बधुनी गेले मन मोहुनी
बधत रहावे सदा वाटते प्रवाह होडीतुनी

गंगामातेच्या अंकावर चिरनिद्रा घ्यावी
भाग्य कोठले इतुके अमुचे नश्वर संसारी

गिरिजेची ही सवत होउनि राहे शंभु शिरी
जनकल्याणा सदा वाहते डोंगर, भूमिवरी

लीन होउनी येई दर्शना मनिषा झाली पुरी
भाग्यवती मी झाले वाटे माझ्या जिजनांतरी

मला वाटते

मला वाटते या श्रवणांनी
सुजन-वचन अँकावे

मला वाटते या नयनांनी
सदैव शिवचि पहावे

मला वाटते या हातांनी
देशकार्य नित व्हावे

मला वाटते या चरणांनी
धुंडित विश्व फिरावे

मला वाटते या वाणीने
गान गुणाचे गावे

मम देशाच्या महत्ततेचे
स्तोत्र मुखाने गावे

मला वाटते ईशाने हे
वाँछित मम पुरवावे

मागणे ते मागतांना

मागणे ते मागतांना
मागायाचे कळले नाही
दाता देणारा समर्थ
जाणतसे सर्व कांही

अनंत हस्ते दिले त्याने
काही कमी पडले नाही
पुर्व संचिताचा भोग
कुणालाही चुकला नाही

हसु आसूंचा हा खेळ
कधि सरशी कधि हार
परमेशाच्या लीलेचा
हाच मोठा चमत्कार

जीवन-प्रवास

सदैव कानावरती येते
 प्रवास आता बराच झाला
 उतरायाची वेळहि येईल
 सहप्रवासी म्हणती सारे
 डाग कुणाचे कुणी आणले
 “राहू तोवर रुसू नये
 जुनीच म्हण ही मनांत आली
 सहजच आले ओठांमधुनी
 ओळख असु द्या म्हणेल कोणी
 आप्तमित्र अन् जीवनसाथी
 भेट व्हायची कोणे वेळी
 निरोप घेता मन हे विव्हल
 नेत्र लागता पैल तिराला
 दोन घडीचा डाव असे हा
 बंध जरी हे बहु प्रेमाचे

निवास इथला निश्चित नाही
 स्टेशन अजुनी येतच नाही
 गडबड घाई तेव्हां होईल
 डाग आपुले बघुनीं घ्यारे
 कोण नेतसे नाही कळले
 जाते समयी पुसू नेये ”
 कृती तशी परि नाही घडली
 सांभाळा हो येते ना मी
 भेटू केव्हां कुठेहि आणि
 कन्या जाया बहुविध नाती
 स्मृति ही, असेल कां ? ते काळी
 काही नजरा व्याकुळ होतिल
 नाही बंधन मोह न कसला
 जाणिव होते तेव्हां हृदया
 सोडुनि आता निघावयाचे

जीवन म्हणजे...

जीवन म्हणजे 'जीवन' आहे
गतीमानता त्यातचि राहे
सुखदुःखाचे रहाटगाडे
चक्रापरी ते फिरतची राहे
दरी डोंगरी कडे-कपारी
पुढे पुढे तो जातचि राही
'जन्म-मृत्यु' या मधील अंतर
असाच चाले ओघ निरतर
भले बुरे ते अनुभव घेती
दया क्षमा अन् मानवता ती
ज्यातचि होते मानव-क्रांती
त्यासी 'जीवन' अैसे म्हणती
जीवन म्हणजे कुंभ जलांचा
सतत झिरपणे त्याचे काम
चंदनापरी देह झिजविणें
यासी जीवन अैसे नाम

सहधर्मचारिणीस..,

ही माझी सहधर्मचारिणि गमे दैवे असे लाभली
 जोडी ही जमवोनि योग्य विधिने केली कृपा थोरली
 आली स्वगृहि ही प्रवेश करिता आनंद वाटे मना
 माझे भाग्य महत् म्हणोनि चरणी वंदी रमा-मोहना

माझी ही प्रियदर्शिनी गमतसे नाम्नी यशोदा भली
 जोडोनी सुकुलद्वया निशिदिनी प्रेमादरे सांधिली
 संसारी 'गृहकृत्यदक्ष ललना' निर्मीयली भावना
 सत्कर्मा करुनी स्वकीयचरिते संतोषवी सज्जना

अन्तर्यामि सदैव शांत म्हणुनी रागावते ना जनी
 सवचि गुण गाऊनी धरि न ती हेका कधीही मनी
 रागाचा अनुराग होउनि झणी ना क्लेश ही देतसे
 येई रंगत जीवनी नित अशी काल क्रमा होतसे

सासु-स्मृति

आपल्या सासुविषयी अतिशय आत्मीयता असलेल्या सुनेला सासूचे निधनानंतर असेच वाटत असेल, नाही ?

'सूनवाई' अशा हांक कानि येई
जीव माझा अति गलबलूनि जाई
स्मृति होई जेधवा गतायूची
जाई तरळूनि प्रसंगावली साची

स्नुषा नोहे परि मानिलीच कन्या
अति मोदे जाहली मनी धन्या
म्हणति मजला "मी किती भाग्यवान
तुझ्या सम मज मिळे गुणी सून"

स्थिती गरीबीची प्रारंभकाळी
जशी वेळ आली निभावूनि नेली
मनोधैर्यतेचे दिले मला पाठ
स्वाभिमानाची दाखविली वाट

कसा काळ गेला तुम्हा संगतीत
पुन्हा नाही येणार होते प्रतीत
कितीदा तरी तो मला बोध केला
कशी विस्मरु मी त्या अमृताला

किती गुण सांगू असे बापुडी मी
वर्णवियाला ठरे तोकडी मी
शुभाशीष द्यावा अम्हा लेकरांना
जगी धन्य झाले तुम्हा वंदितांना

संक्रमण

स्नेहाचा तिळ, प्रेमाचा गुळ

मिसळुनि केला साधा तिळगुळ

स्नेहभाव हा असे तिळाचा

मधुर गोडवा आणि गुळाचा

मकर संक्रमण हे भानूचे

मार्ग दाविते उत्क्रांतीचे

मातृ-पितृ अन् देश ऋण हे

फेड करू या जितुके साहे

ध्येया वरती निष्ठा ठेवू

देशाचे बल-शील वाढवू

कविश्रेष्ठा

मुदित होउनि विनम्र भावे आलो तव द्वारा
 रसिकमान्या असाच फुलू दे तव साहित्य फुलोरा
 तुझ्याकडे आशेने बघति लाख लाख नजरा
 कविश्रेष्ठा अन् नाटककारा घे मानाचा मुजरा

व्यक्तित्व तव लोभसवाणे प्रसन्नतेचे तुजला देणे
 साहित्याचे अमोल लेणे स्फूर्ति देते करण्या कवने
 साहित्याच्या मंदिरास तव कळस आज चढला
 यशस्विता ही बघुनि माझ्या मोद मनी भरला

भ्रमर जसा तो लुब्ध होतसे पुष्प-परागावरी
 तसेच आकृष्टहि आम्ही तुझिया काव्यावरी
 काव्य नाट्य आदिची सरिता अशी निरंतर वाहू दे
 पुष्प-सलिली अवगाहन करण्या संधि आम्हाला लाभू दे

ओळख पटली नव हृदयाची किती विशाल अन् श्रीमंत
 जन मिदो वा वंदो याची तुज कधी न वाटली खंत
 ध्येयपथावरी अविचलित राहुनि करिसी वाङ्मय सेवा
 ईशा प्रार्थी जतन करावा आमुचा अमोल ठेवा

२३२९ काव्य
२२०६०

प्रिय रसिका

रसिका प्रेमे स्वागत केले
प्रथमावृत्तीचे

श्रेष्ठ समीक्षक देती आशिष
पुढती जाण्याचे

म्हणुनि निघाली द्वितियावृत्ती
धन्यवाद तुजला

मिळो प्रेरणा भम्हा निरंतर
प्रार्थी ईशाला

REFBK-0022070

साहित्यिक म्हणतात .

सग्रह छोटा पण निर्मळ, प्रांजळ आहे आपण पतिपत्नींनी दैनंदिन जीवन जगतांना त्यातले बरेवाईट अनुभव घेतांना त्याबद्दलच्या आपल्या प्रतिक्रियांना कवितांचे रूप दिले आहे साधे सरळ हृदय निवेदन म्हणून या कवितांचे मोल मला विशेष वाटले. मनोरमा बाईंच्या कवितात स्त्रीसहज जिव्हाळा, गोडवा, अकृत्रिमता आहे. श्री. जोशींच्या कविता वैचारिकतेकडे अधिक झुकणाऱ्या वाटल्या. आपल्या काव्यसाधनेला माझे धन्यवाद.

शांताबाई शेंकळे

साधी पण भावपूर्ण अशी काव्यरचना वाचून मनाला आनंद वाटला. आपल्याला काव्यात असाच विरंगुळा सापडावा ही शुभेच्छा.

संजीवनी मराठे

कविवर्य कुसुमाग्रज प्रस्तावनेत म्हणतात तसेच मलाही वाटले. तुमची कविता मनःसांत्वनासाठी आणि आत्मरंजनासाठी जन्मली. तुम्ही उभयतांही कवितेवर फार प्रेम करीत आहां तेव्हां तिनं आपल्या उभयता जन्मदात्यांना समाधान दिले, आणि यातच या साध्या सरळ कवितांचे सार्थक झाले. आपल्या कविता अनेकांना आवडतील.

स्व. पद्म गोळे

उभयतांची कविता घरेलु वातावरणात रमणारी आहे. त्यांतली सुखदुःखे ही प्रामुख्याने घरकुलाभोवतीच गुंतलेली आहेत. स्त्रियांच्या भावनोत्कट पण संयमी भाषेत पति आणि पुत्र या बद्दलचा जिव्हाळा सौ. जोशी मोठ्या सहजतेने सांगून जातात. श्री. जोशी यांच्या कवितेत पुरुष-स्वभावानुलक्षी असा आशावाद आणि झुंजार ध्येयवादही आहे. उभयतांच्या कविप्रतिभेला पांडित्याचा सोस नसला तरी काव्यतत्त्वाची अचूक ओळखही रसिकाला सहजच दिसते.

असंत कानेटकर